

$$Y = 1,025 \cdot 103,8 \cdot 336 = 35749 \text{ тис. грн,}$$

що на 1526 тис. грн більше факту 2011 р.

Використовуючи модель можливостей розширення основної діяльності [4, с. 152], визначимо коефіцієнт стабільності економічного зростання Кст:

$$K_{ст} = ЧП - Д/ВК = Пр/ВК,$$

де: ЧП – чистий прибуток, тис. грн; Д – сума виплачених дивідендів, тис. грн; ВК – власний капітал, тис. грн; Пр – реінвестований у виробництво прибуток, тис. грн. На 2012 р. для ТДВ "МК "Стрий" значення коефіцієнта складе 0,022, що прогнозує можливий додатковий обсяг реалізації в 2012 р. – 756 тис. грн.

Згідно з виконаними розрахунками, темпи приросту обсягів виробництва значно нижчі за фактичні дані 2009-2011 рр., що для ТДВ "МК "Стрий" є негативним фактором формування ціни підприємства.

Висновки. Отже, досліджено неоднозначний вплив рівня ефективності використання виробничого потенціалу на ціну підприємства; запропоновано можливі моделі оцінювання економічного зростання як інструменту обґрунтування підвищення ефективності використання виробничого потенціалу.

Література

1. Авдеенко В.Н. Производственный потенциал промышленного предприятия / В.Н. Авдеенко, В.А. Котлов. – М. : Изд-во "Экономика", 1989. – 240 с.
2. Довбенко В.І. Потенціал і розвиток підприємства : навч. посібн. / В.І. Довбенко, В.М. Мельник. – Вид. 2-ге, [перероб. та доп.]. – Львів : Вид-во НУ "Львівська політехніка", 2011. – 232 с.
3. Ішук С.О. Виробничий потенціал промислових підприємств: проблеми формування та розвитку : монографія / С.О. Ішук. – Львів : Вид-во ІРД НАН України, 2006. – 278 с.
4. Крамаренко Г.О. Фінансовий менеджмент : підручник. – Вид. 2-ге, [перероб. та доп.] / Г.О. Крамаренко, О.С. Чорна. – К. : Центр навч. літ-ри, 2009. – 520 с.
5. Уолт К. Ключові фінансові показники. Аналіз та управління розвитком підприємства : пер. з англ. / К. Уолт. – К. : Вид-во "Всеувиго"; "Наук. думка", 2001. – 367 с.

Михайловский В.И., Михайловская И.В. Эффективность использования производственного потенциала – фактор определения стоимости промышленного предприятия

Проанализированы теоретические подходы и проведены расчёты стоимости предприятий (бизнеса) в зависимости от уровня эффективности использования производственного потенциала. Используя современные модели экономического роста, произведена оценка возможности увеличения объёмов производства на анализированном предприятии.

Ключевые слова: цена, предприятие, эффективность, производственный потенциал.

Mykhailovskiy V.I., Mykhailovska I.V. Efficiency of the use of production potential – a factor of industrial enterprise price estimation

The theoretical approaches and calculations of the value of enterprise have been analyzed and presented. Also the dependence of enterprise price from efficiency level of production potential was studied. Using modern models of economic growth reviewed possibility of output augmentation in the company which was analyzed.

Keywords: price, enterprise, efficiency, production potential.

УДК 330.332.

Аспір. Ю.А. Каширук¹ – Львівська КА

ІНСТИТУЦІЙНЕ РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ В УКРАЇНІ

Узагальнено світовий досвід становлення та сучасного стану систем інституційного банківського регулювання. Висвітлено ознаки правових статусів центральних банків деяких країн Європи, Японії та США. Сформульовано висновки щодо можливості застосування світового досвіду у вітчизняній практиці інституційного регулювання банківської діяльності в період посткризового відновлення економіки.

Ключові слова: інституційне регулювання банківської діяльності, регулятивні органи, Центральні банки, фінансово-кредитні установи, фінансово-економічна криза, антикризове регулювання.

Постановка проблеми. Однією з головних причин уповільнення темпів економічного зростання в Україні є розбалансованість банківської системи, відсутність ефективних механізмів регулювання її роботи з боку державних органів. На відміну від країн з розвинутою ринковою економікою, де система державного регулювання банківської діяльності формувалася впродовж тривалого періоду, в Україні таке регулювання ще не отримало належного розвитку, а недосконале законодавство, у полі якого функціонує вітчизняна банківська система, та кризовий стан економіки ще більше знижують ефективність управлінських дій. Для зміцнення стимуляційного впливу банківськими інститутами економічного зростання необхідно приділити увагу питанням регулювання банківської діяльності, забезпечення їх фінансової стійкості та кредитоспроможності.

Аналіз наукових джерел і публікацій показує, що дослідженню проблем інституційного регулювання банківської діяльності приділяють належну увагу вітчизняні практики і науковці. Вагомий внесок у їх вирішення здійснили О. Василик, А. Гальчинський, А. Даниленко, О. Дзюблюк, І. Лютий, М. Савлук, В. Ющенко та ін. Разом з тим, багато аспектів цього питання залишається недостатньо висвітленими та потребує подальшого опрацювання. Розгортання кризових явищ в українській економіці на фоні незавершених трансформаційних процесів об'єктивно зумовило зосередження уваги нашої роботи на проблемах стабільного функціонування банківських інститутів за допомогою відповідного механізму регулювання банківської діяльності. Все це і зумовило вибір теми наукового дослідження.

Методика досліджень. Метою роботи є вивчення та узагальнення світового досвіду становлення та сучасного стану систем інституційного банківського регулювання та розроблення на його основі концептуальних підходів щодо можливості застосування цього досвіду у вітчизняній практиці.

Результати дослідження. У більшості розвинених демократичних держав регулятивні функції не монополізовані одним органом – Центральним банком, а розподіляються між іншими спеціально створеними автономними органами, проте організаційна структура цих органів у різних країнах є

¹ Наук. керівник: проф. Г.І. Башнянин, д-р екон. наук – Львівська КА

різною – усе залежить від особливостей історичного та економічного розвитку країни, а також традицій і характеру банківської системи.

Заслугує на увагу усталена система органів регулювання банківською діяльністю Франції. Поряд з Банком Франції, до суб'єктів інституційного банківського регулювання у цій країні належать: Національна кредитна рада, Комітет з банківської регламентації, Комітет кредитних установ, Банківська комісія. Кожна зі зазначених організацій виконує тільки притаманні їй функції, що забезпечує високу ефективність управлінських дій. Так, Національна кредитна рада виступає посередником у процесі функціонування банківської і фінансової систем з питань банківської діяльності; Комітет з банківської регламентації розробляє та приймає нормативні акти з питань правового регулювання діяльності кредитних установ і затверджує нормативи та порядок ведення бухгалтерського обліку і звітності; Комітет кредитних установ видає акти застосування права, які мають індивідуальний характер, займається реєстрацією кредитних установ, жорстко контролює законність їх створення; Банківська комісія гарантує безпеку французької банківської системи [3].

Відповідності до Закону України "Про Національний банк", у нашій державі також передбачено створення вищого органу управління та регулювання – Ради Національного банку. Проте її регулятивні функції розповсюджуються лише на НБУ, залишаючи за межами безпосереднього впливу діяльність комерційних банків. Натомість у Франції головною функцією всіх регулятивних органів є регламентація і контроль за діяльністю банківської системи загалом.

В Італії, як і у Франції, інституційне банківське регулювання є багатоплановим. Крім Центрального банку, його здійснює Міжміністерський комітет, який несе відповідальність за дотримання законності у сфері кредитної політики і за стан захисту ощадних банків [1].

Свої особливості має інституційна побудова органів регулювання банківської діяльності в США. Банківська система в цій країні контролюється і регулюється як Федеральним урядом, так і урядами Штатів. Основними інституційними структурами системи банківського регулювання є: Федеральна резервна система (ФРС); Федеральна корпорація зі страхування депозитів (ФКСД); Служба контролера грошового обігу при Міністерстві фінансів (СКГО); Банківські департаменти при урядах штатів. Банківництво у США належить до найбільш регульованих сфер підприємницької діяльності. Державні регулятори перевіряють банки часто і ретельно, що забезпечує належне виконання ними своїх функцій.

Система інституційного регулювання банківської діяльності Японії складається з таких установ: Міністерство фінансів; Банк Японії; комерційні банки; банки довгострокового кредиту; трастові банки; спеціалізовані банки обміну іноземної валюти; спеціалізовані фінансові установи для малого і середнього бізнесу; фінансові установи для сільського і лісового господарств та риболовства; урядові фінансові установи. Центральне місце в банківській системі Японії посідає Міністерство фінансів, яке прямо чи опосередковано регулює діяльність усіх фінансових установ в державі. Банк Японії організаційно не входить до складу урядових організацій, хоча фактично уряд має

значний вплив на його діяльність і політику, оскільки йому належить 55 % акцій Банку.

Однією із найбільш розвинених у світі є система інституційного регулювання банківської діяльності в Німеччині. Враховуючи те, що Німеччина стала на шлях ринкових реформ дещо швидше, ніж Україна, вважаємо її досвід особливо корисним для України. Успіх Німеччини значною мірою пояснюється поетапним розвитком системи банківського регулювання та удосконаленням правових засад функціонування кредитних установ. Головну регулятивну функцію в Німеччині на сьогодні здійснює Федеральне управління з контролю за банківськими установами, яке хоча й має статус самостійної державної установи, але зобов'язане узгоджувати свої управлінські дії з іншими державними органами та міжнародними організаціями у межах чинного законодавства. За погодженням із центральним банком Управління встановлює низку нормативів для комерційних банків, що мають рекомендаційний характер і не є обов'язковими для виконання. Але якщо Федеральне управління фіксує у банку низьку ліквідність та відсутність достатнього капіталу внаслідок недотримання цих нормативів, воно може застосувати до нього досить жорсткі санкції і навіть припинити діяльність цього банку.

Важливим інститутом регулювання діяльності банківських установ в Німеччині є Центральний банк – Бундесбанк. У своїй діяльності він не підпорядковується ні Уряду, ні Парламенту, ні Вищому Суду, а лише діє на підставі "Закону про Бундесбанк". Основними його функціями є: нагляд за діяльністю банків на підставі аналізу їх фінансової звітності, аналіз аудиторських висновків, здійснення інспекційних перевірок на місцях [2].

Досвід Німеччини щодо самостійності центрального банку є надзвичайно актуальним для України. Застосування цього досвіду у вітчизняній економіці дасть змогу не лише повністю фінансувати економічний і соціальний розвиток держави, але й сприятиме наблизенню українських стандартів до стандартів ЄС та прискоренню інтеграції банківської системи України в міжнародний фінансовий ринок. Проте підвищення рівня незалежності НБУ неможливе без посилення його інституційної спроможності виконувати свої функції.

Розглянувши наявні моделі організації інституційного регулювання банківської діяльності в економічно розвинених країн, необхідно зазначити, що жодна із них не є ідеальною і не гарантує абсолютної надійності банківських установ і банківської системи загалом. Самі органи банківського регулювання в жодній з країн не визнають своє банківське регулювання ідеальним. Це цілком закономірно, адже розвиток банківських систем, нових банківських інструментів та технологій вимагає постійного розвитку та вдосконалення системи банківського регулювання. Проте використання зазначених моделей дозволило вивести економіки цих країн на шлях сталого розвитку і забезпечити швидкий вихід із кризи. Неабиякий вплив мали також антикризові заходи урядів. Для подолання наслідків фінансової кризи уряди більшості країн посилили контроль за діяльністю банків і філій іноземних банків на території держави, запровадили механізм рейтингування кредитних історій позичальників, надали потужну фінансову підтримку фінансово-кредитним установам

(Уряд Бельгії і група KBC Group у жовтні 2009 р. уклали угоду, за якою держава підтримує капітал 1 рівня групи KBC на 3,5 млрд. євро. KBC Group одержить ці нові ресурси для збільшення свого капіталу до 2,25 млрд євро у банку KBC Bank та нарощування капіталу на 1,25 млрд євро страхової компанії KBC Insurance. Commerzbank AG, другий за розміром банк Німеччини, одержав 8,2 млрд євро у вигляді вливань у капітал від німецького уряду), запровадили гарантійну схему для підтримання середньострокових потреб у фінансуванні банків та іпотечних установ [2].

Отже, як переконає зарубіжний досвід більшості розвинених країн, інституційне банківське регулювання не повинно бути монополізованим, воно не має здійснюватися тільки одним відомством – центральним банком. Держава повинна строго контролювати діяльність банків, використовуючи для цього різноманітні механізми і важелі. Світовий досвід заслуговує на увагу і впровадження у вітчизняну практику, оскільки стан банківського регулювання в Україні з боку держави не відповідає реальній обстановці в економіці країни і значною мірою обумовив зростання злочинності у цій сфері.

Основними напрямками побудови системи ефективного антикризового інституційного регулювання банківської діяльності в Україні є:

- забезпечення суворого контролю з боку національних регуляторів в особі центральних банків та інших спеціально створених установ за діяльністю всіх інститутів кредитної системи, підвищення рівня їх прозорості і підзвітності;
- посилення міжнародного співробітництва між національними регулятивними органами з тим, щоб їхня політика не призводила до негативних наслідків для інших країн, тобто обмеження так званого "фінансового протекціонізму" у міжнародних економічних відносинах.

У цьому зв'язку, з метою зміцнення інституційного регулювання банківської діяльності, на нашу думку, необхідно:

- створити в державі автономний орган з нагляду і регламентації банківської діяльності (Банківську комісію), до складу якої включити представників Адміністрації Президента України, Верховної Ради України, Міністерства фінансів, Казначейства, Міністерства економіки, Державної податкової адміністрації, ділових кіл, профспілок, кредитних установ та незалежних спеціалістів в галузі фінансів, економіки і внести відповідні зміни до проекту Закону України "Про банки і банківську діяльність";
- заснувати автономну службу банківського регулювання в кожній області з розрахунку по 1 контролеру на область та 5-7 контролерів при Уряді України;
- внести зміни і доповнення до Закону України "Про контрольно-ревізійну службу", якими передбачити надання Контрольно-ревізійній службі України права фінансового контролю всіх комерційних структур, у тому числі банків;
- надати НБУ право істотно впливати на процедуру і порядок проведення аудиту комерційних банків, наділивши його правом видачі ліцензій аудиторським організаціям для проведення аудиту банків;
- надати спеціальним підрозділам для боротьби з організованою злочинністю право одержувати інформацію з автоматизованих інформаційних систем банків;
- запровадити механізм ідентифікації клієнта банку, який подає документи для відкриття розрахункового рахунку та проведення банківських операцій;

- запровадити механізм публічного підтвердження звітності банківських установ за результатами інспекційних перевірок. Виконання цього заходу забезпечить прозорість діяльності та стабільність роботи банків, підвищить до них довіру з боку вкладників.

Враховуючи умови розвитку світової фінансово-економічної кризи та зарубіжний досвід інституційного регулювання банківської діяльності, вважаємо, що першочерговими напрямками реформування системи інституційного регулювання банківської діяльності в Україні є:

- правова регламентація взаємодії органів банківського регулювання;
- формування механізму діагностики проблемності банків шляхом впровадження сучасного комп'ютерного програмного забезпечення, що дасть змогу простежувати регулятору діяльність банку в режимі реального часу;
- розширення практики використання міжнародних стандартів та вимог щодо організації та прозорості банківського регулювання;
- поліпшення умов роботи, забезпечення правового захисту працівників банківського регулювання;
- надання функцій банківського регулювання громадським організаціям, асоціаціям, зокрема Асоціації українських банків;
- підвищення обсягів державного фінансування інститутів банківського регулювання та/або впровадження часткового їх фінансування за рахунок банківських установ;
- покращення технічної інфраструктури наявних інститутів банківського регулювання та фінансування програмного забезпечення їх діяльності.

Зазначені заходи підвищать ефективність інституційного регулювання діяльності банків і є необхідними для стабільного розвитку банківського сектору України.

Висновки. У більшості розвинених країн інституційне банківське регулювання не є монополізованим, воно не здійснюється тільки одним відомством – центральним банком. Держава строго контролює діяльність банків, використовуючи для цього різноманітні механізми і важелі. Такий досвід заслуговує на увагу і впровадження у вітчизняну практику.

Основними напрямками побудови системи ефективного антикризового інституційного регулювання банківської діяльності в Україні є: забезпечення суворого контролю з боку НБУ та інших спеціально створених установ за діяльністю всіх інститутів кредитної системи, посилення міжнародного співробітництва між національними регулятивними органами з тим, щоб їхня політика не призводила до негативних наслідків для інших країн, тобто обмеження так званого "фінансового протекціонізму" у міжнародних економічних відносинах.

Невідкладними заходами реформування системи інституційного регулювання банківської діяльності в Україні є: правова регламентація взаємодії органів банківського регулювання; формування ефективного механізму діагностики проблемності банків; розширення практики використання міжнародних стандартів та вимог щодо організації та прозорості банківського регулювання; надання функцій банківського регулювання громадським організаціям, асоціаціям; підвищення обсягів державного фінансування інститутів банківського регулювання та/або впровадження часткового їх фінансування за

рахунок банківських установ; покращення технічної інфраструктури наявних інститутів банківського регулювання та фінансування програмного забезпечення їх діяльності.

Література

1. Авилова А. Реформа банковской системы в Италии / А. Авилова // Проблемы теории и практики управления : сб. науч. трудов. – 2005. – № 3. – С. 59-65.
2. Баранецкий И. Світова фінансова криза: перші результати та уроки для України / І. Баранецкий // Зовнішні справи : наук. журнал. – 2008. – № 12. – С. 5-7.
3. Бус О.Б. Особливості організації банківського нагляду, контролю та регулювання в зарубіжних країнах / О.Б. Бус // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.2. – С. 163-172.
4. Сідак М.В. Правові статуси центральних банків у країнах Європи: порівняльний аналіз / М.В. Сідак // Науковий вісник Ужгородського національного університету : зб. наук. праць. – Сер.: Право. – 2010. – Вип. 14. – С. 351-357.

Кашпрук Ю.А. Институциональное регулирование банковской деятельности: зарубежный опыт и возможности его имплементации в Украине

Обобщен мировой опыт становления и современного состояния систем институционального банковского регулирования. Освещены признаки правовых статусов центральных банков некоторых стран Европы, Японии и США. Сформулированы выводы о возможности применения мирового опыта в отечественной практике институционального регулирования банковской деятельности в период посткризисного восстановления экономики.

Ключевые слова: институциональное регулирование банковской деятельности, регулирующие органы, Центральные банки, финансово-кредитные учреждения, финансово-экономический кризис, антикризисное регулирование.

Cashpruk Yu.A. Institutional banking regulation: international experience and the possibility of its implementation in Ukraine

The world experience of development and current state of systems of institutional banking regulation. The author attributes the legal status of the central banks of several countries in Europe, Japan and USA. Conclusions on the applicability of international experience in domestic practice, institutional banking regulation during the post-crisis recovery.

Keywords: institutional banking regulation, regulators, central banks, financial and credit institutions, financial crisis, crisis control.

УДК 336.71

*Заст. директора з навч.-метод. роботи Є.І. Парфенюк,
канд. екон. наук – Львівський інститут МАУП*

РОЗВИТОК БАНКІВСЬКОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО КРЕДИТУВАННЯ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В ПІСЛЯКРИЗОВИЙ ПЕРІОД

Розкрито сутність і особливості інвестиційної діяльності вітчизняних банківських установ та їх інвестиційного кредитування реального сектору національної економіки. Проведено аналіз динаміки вкладень банків в інвестиційні активи в післякризовий період. На основі опрацьованого матеріалу запропоновано заходи щодо вдосконалення та розвитку інвестиційних послуг у сфері інвестиційного кредитування.

Ключові слова: банківське інвестиційне кредитування, інвестиції, реальний сектор, національна економіка, кризовий і післякризовий періоди.

Вступ. У національній економіці банківська система відіграє провідну роль, особливо у сфері формування фінансових ресурсів та їх спрямуванні в ті галузі та підприємства, які мають потребу в додаткових грошових коштах, тобто забезпечує управління та регулювання грошовими потоками. Адаже зі зменшенням обсягів бюджетного фінансування ці грошові потоки можна скерувати в інвестиційне русло для прискорення розбудови ринкових відносин і на їх основі – сталого розвитку української економіки.

В умовах сучасного економічного розвитку України банківське інвестування набуває дедалі вагомішого значення, головним чином фінансового забезпечення розвитку реального сектору національної економіки, яке розкривається у формі банківського інвестиційного кредитування.

Цією проблемою досить виважено займаються як зарубіжні, так і вітчизняні вчені-економісти та економісти-практики. Найвідомішими в цих напрямках є праці В. Александрової, І. Бланка, Н. Бекера, В. Бернса, С. Валдайцева, В. Гейця, А. Гойка, В. Герасимчука, В. Голікова, С. Гріна, Л. Гітмана, С. Джонса, Д. Джонка, А. Загороднього, В. Захарченка, Г. Калитича, М. Колісника, В. Ковальова, М. Крупки, І. Лукінова, І. Михасюка, А. Омельченка, А. Пересади, П. Рогожина, Дж. Сороса, І. Тивончука, В. Шевчука та інших провідних вітчизняних і зарубіжних економістів.

Проте, попри досить значну кількість наукових праць і істотні досягнення в теорії та практиці управління інвестиційною діяльністю, особливо у сфері банківського інвестиційного кредитування, є низка питань, які залишаються ще не повністю дослідженими. На сьогодні дослідження цієї проблеми і її подальшого розвитку вимагають нових підходів і пошуку шляхів щодо вирішення цієї проблеми. Окрім цього, досить мало уваги в економічній літературі приділено банківському інвестиційному кредитуванню реального сектору національної економіки.

Метою дослідження є пошук можливостей вирішення цих проблем, які спрямовані на розвиток банківського інвестиційного кредитування реального сектору національної економіки, особливо в післякризовий період.

Виклад основного матеріалу. Міжнародний досвід свідчить, що найбільш ефективною господарською системою є та система, яка будується на принципах ринкової економіки з постійним стимулюванням і регулюванням з боку держави. Це ще більшою мірою стосується національної економіки, яка в нинішніх умовах бурхливо розвивається. Особливою сферою національної економіки є сфера підприємництва, яка досить чутлива до потреб ринку і мобільна в питаннях переорієнтації виробничих процесів. Проте на сьогодні суб'єкти підприємницької діяльності відчують особливу потребу у фінансових ресурсах як для забезпечення виробничої (операційної) діяльності, так і для модернізації виробництва, забезпечення його продуктивним обладнанням, запровадження у виробничий процес нових і прогресивних технологій тощо.

Варто зауважити, що процес випуску продукції включає, зазвичай, два етапи. Перший – підготовчий, тобто створення виробничо-господарської системи, здатної виготовляти певну продукцію, яка має ринковий попит і забезпечує конкурентоспроможні показники якості та економічної доцільності.